ମୂଳ ପ୍ରବନ୍ଧ

ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଯାତ୍ରାରେ ଓଡିଆ କୁଲି

କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତ
ଶକୁନ୍ତଳା ମିର୍ଦ୍ଧା

ମଣିଷ ସମାଜରେ ବଂଚିରହିବା ପାଇଁ ଖାଦ୍ୟ,ବସ୍ତ୍ର,ବାସଗୃହର ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ । ମଣିଷ ବାସଗୃହକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ମଧ୍ୟ ଗଛତଳେ କିମ୍ବା ଗିରିଗୁହାର ପଥରତଳେ, ଗୁମ୍ଫାରେ, ଗଛକୋରଡରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇପାରିବ; ମାତ୍ର ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ରକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ବଂଚିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ପୂର୍ବରୁ ମଣିଷ ନିଜର ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ବଣ ଜଙ୍ଗଲରୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ଖାଇବା ସହ ପଶୁପକ୍ଷୀ ମଧ୍ୟ ଶିକାର କରି ନିଜର କ୍ଷୁଧା ନିବାରଣ କରୁଥିଲା । ସଭ୍ୟତାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ସହ ବଣ ଜଙ୍ଗଲରୁ ଫଳମୂଳ ସଂଗ୍ରହ କରି ଖାଦ୍ୟ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ ନ କରି ସ୍ଥାୟୀ ଭାବେ ବସବାସ କରି ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରି କ୍ଷୁଧା ନିବାରଣ କରିଛି । ବଣ ଜଙ୍ଗଲରେ ମଧ୍ୟ ଖାଦ୍ୟର ଅଭାବ ଦେଖାଦେଇଛି । ବଣ ଜଙ୍ଗଲ ସଫା କରି ଚାଷ ଜମି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରି କ୍ଷୁଧା ମେଂଟାଇଛି । ମାତ୍ର ଦୈବୀ ଦୁର୍ବିପାକ ତାଡ଼ନାରେ ଅକ୍ଷମଣୀୟ ହୋଇପଡିଛି । ତେଣୁ ସେ ଘରଛାଡି ବିଦେଶକୁ ଯାଇଛି ନିଜର ପେଟ ଚାଖଣ୍ଡକ ପାଇଁ ।

ବିଦେଶରେ ଓଡିଆ

ପୂର୍ବରୁ ଓଡିଶା ପ୍ରଦେଶ କଳା ତଥା ବାଣିଜ୍ୟର ପ୍ରଦେଶ ଭାବେ ପରିଚିତ ଥିଲା । ଓଡିଆମାନେ ନୌକା ସାହାଯ୍ୟରେ ଅନେକ ସ୍ଥାନକୁ ଯାଇ ବଣିଜ କରି ଧନଦୌଲତ ନେଇ ଆସୁଥିଲେ । ପରିସ୍ଥିତି ସବୁଦିନ ସମାନ ଭାବେ ଗତି ନ କରି କ୍ରମେ ହୋଇ ପଡିଲା ଦରିଦ୍ର ଦେଶ । କୁଲି ମଜୁରିଆର ଦେଶ ଭାବେ ପରିଚିତ ହେଲା ସେମାନେ ବିଦେଶକୁ ଯାଇଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ପୂର୍ବ ଭଳି ବଣିଜ କରିବାକୁ ନୁହେଁ ବରଂ କୁଲି ମଜୁରିଆ ଭାବେ କାମ କରିବା ପାଇଁ ସେମାନେ ନିଜର ଗୁଜୁରାଣ ମେଂଟାଇବା ନିମନ୍ତେ ସୁଦୂର କଲିକତା, ଆସାମ୍,ସୁରଟ୍, ବମ୍ବେ,ମାନ୍ଦ୍ରାଜ, ଦିଲ୍ଲୀ ଓ ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଯାଇଛନ୍ତି । ଏହି ବିଦେଶରେ ଓଡିଆମାନେ ଯେପରି ହୀନସ୍ତା ହୋଇଛନ୍ତି ସେ ସବୁକୁ ଆମ ଓଡିଆ ସାହିତ୍ୟର ଲେଖକମାନେ କବିତା, ଗଳ୍ପ ମାଧ୍ୟମରେ ପରିବେଷଣ କରିଛନ୍ତି । ରାଜା ରାଜୁଡା ,ଜମିଦାରୀ ଶାସନ ସମୟରୁ ଅନେକ ବିଦେଶରେ ରହି ଏବଂ ସେଠାରୁ ଫେରି ଅନ୍ନଛତ୍ରରେ ଖାଇ କେହି ପରିତ୍ୟକ୍ତ ହୋଇଛି ତ ପୁଣି କିଏ ସର୍ବସ୍ୱ ହରାଇଛି । କାହାର ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱାମୀକୁ ଛାଡି ଆଉ କାହା ସହ ପଳାଇ ଯାଇଛି , କେଉଁ ଜମିଦାର ଅନ୍ୟର ଜମିବାଡି ସବୁକୁ ନିଲାମ କରିଦେଇଛି । ଏହିଭଳି କେତୋଟି ଚିତ୍ର ଅବତାରଣା କରାଯାଉଛି ।

ରେଙ୍ଗୁନରେ ଓଡିଆ

ଓଡିଶାର ଗୋପାଳପୁର ବେଳାଭୂମିକୁ ବାଣିଜ୍ୟର ପେଣ୍ଠସ୍ଥଳୀ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସମୟ କ୍ରମେ ସେହି ସ୍ଥାନରୁ କୁଲି ମଜୁରୀ କାମ କରିବା ପାଇଁ ବିଦେଶକୁ ଯାଉଛନ୍ତି । 'ରେଙ୍ଗୁନ ବାହୁଡା'ଗଳ୍ପରେ ଅନୁରୂପ ଭାବେ ଗୋପାଳପୁର ବେଳାଭୂମିର ଚିତ୍ର ଦିଆଯାଇଛି । ଯାହାକି ପୂର୍ବରୁ ଜାହାଜର ପେଣ୍ଠସ୍ଥଳୀ ଭାବେ ପରିଚିତ ଥିଲା, ତାହା ଓଡିଆ କୁଲ,ଚାଷୀ , ମଜୁରିଆଙ୍କ ଦୁଃଖମୟ ପୀଠ ଭାବେ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଛି । କେଳିର ସ୍ୱାମୀ ତାର ବଡପୁଅକୁ ନେଇ

କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତ, ଶକୁନ୍ତଳା ମିର୍ଦ୍ଧା
ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ, ଫକୀରମୋହନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ବ୍ୟାସବିହାର, ବାଲେଶ୍ୱର-୭୫୬୦୮୯
Email ID : mohantakishorechandra9@gmail.com
ORCID ID : https://orcid.org/0009-0004-7696-8664

This is an open access journal, and articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial Share Alike 4.0 License, which allows others to remix, tweak, and build upon the work non commercially, as long as appropriate credit is given and the new creations are licensed under the identical terms.

For reprints contact: *pracheepatrika@rediffmail.com*

ପ୍ରାପ୍ତି	ସମୀକ୍ଷିତ	ଗୃହୀତ	ପ୍ରକାଶିତ
୨.୬.୨୦୨୪	୧୭.୭.୨୦୨୪	୨୫.୭.୨୦୨୪	୧.୮.୨୦୨୪

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ କିପରି ଉଦ୍ଧୃତ କରିବେ : ମହାନ୍ତି, କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ର; **ମିର୍ଦ୍ଧା, ଶକୁନ୍ତଳା** ୨୦୨୪ । **ରେଙ୍ଗୁନ ଯାତ୍ରାରେ ଓଡ଼ିଆ କୁଲି ।** ବାସ୍ତବତାର ପରିପ୍ରକାଶ ପ୍ରାଚୀ । ଭାଗ :୧୦, ସଂଖ୍ୟା : ଘ; ପୃଷ୍ଠା :୧୪-୧୭ ।

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଅନ୍‌ଲାଇନରେ ପଢିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତୁ
Quick Response Code:
Available online at : https://pracheenews.com/
DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.13619446
Article No - BPPP00213

ସେହି ସ୍ଥାନରୁ ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଦିନ ଧରି ସେଠାରେ ରହିବା ପରେବି କୌଣସି ଖବର ଦେଇ ନାହିଁ କି ସ୍ତୀର ଭରଣ ପୋଷଣ ପାଇଁ ଟଙ୍କା ପଠାଇ ନାହିଁ । ନିଜ ଘରେ ଯାହା କିଛି ଥିଲା ସେ ତାକୁ ବିକି ଭାଙ୍ଗି ଚଳିଛି । ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ନିଜର ଅଳଙ୍କାର ବିକ୍ରିକରି ସାନପୁଅକୁ ରେଙ୍ଗୁନ୍ ପଠାଇବାକୁ ବେଳାଭୂମିକୁ ଯାଇଥିବା ସମୟରେ ବଡପୁଅର ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତନ ହେତୁ ମାଆର ମନରେ ଆନନ୍ଦର ଲହରୀ ଖେଳିଯାଇଛି । ଏହି ଗଳ୍ପରେ ଦୁଇଟି ଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ , ଗୋଟିଏ ପଟରେ ମାନସିକ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଦେଖାଯାଉଥିବା ବେଳେ ଅନ୍ୟ ପଟରେ ପେଟର କ୍ଷୁଧା ନିବାରଣର ଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଛି । ସ୍ୱାମୀଟି ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଯିବା ପରେ ସ୍ତୀର ଯୌବନମୟ ପ୍ରାଣଟି ପିଞ୍ଜରାରେ ରହି ବାରମ୍ବାର ଛଟପଟ ହୋଇଛି । ସେ କେବଳ ସ୍ୱାମୀର ଫେରିବା ବାଟକୁ ଚାହିଁ ରହିଛି । ଗଳ୍ପରେ କୁହାଯାଇଛି – "ସେହି ଯୌବନ ଘେନି ସେ କେତେ ଲାଞ୍ଛନା ,କେତେ ଅପମାନ ସେ ସହିଛି , କେତେ ରାତି ଯେ ଲୁହ ଢାଳିଛି ସେ କଥା ତାର ସେହି ବିରହ ତପ୍ତ ଅନ୍ତରାତ୍ମା ଛଡା କିଏ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ।" (ଗୋଦାବରୀଶ ରଚନାବଳୀ ଭାଗ ୩,ପୃଷ୍ଠା- ୨୦୦)

ଅନ୍ୟପଟରେ ନିଜର ଉଦର କ୍ଷୁଧା ମେଂଟାଇବା ନିମନ୍ତେ ଲୋକମାନେ ଘରର ସମସ୍ତ ଜିନିଷ ପତ୍ର ବିକ୍ରି କରି ଶେଷରେ ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଯାଇଛନ୍ତି କାମକରି ଚଳିବାକୁ । ନିଜର ମାତୃଭୂମିକୁ ବିଦାୟ ଦେଇ ବର୍ଷବର୍ଷ ଧରି କାଠପିତୁଳା ଭଳି ଓଡିଆ ଚାଷୀ,କୁଲିପଡିରହେ । ସେଠାରୁ ଫେରିଆସି କିଏ ନିଜ ପରିବାରକୁ ପାଏ ତ ପୁଣି ଆଉ କେହି ସର୍ବସ୍ୱ ହରାଏ ।

'ମୁଁ ଯେ ରେଙ୍ଗୁନରୁ ଫେରିଲି ' ଗଳ୍ପରେ ସରବକାରଙ୍କ ଶୋଷଣ ଚିତ୍ର ପ୍ରତିପାଦିତ ହୋଇଛି । ଜମିଦାରୀ ଶାସନକାଳରେ ପ୍ରଜାଟିଏ ନିଜର ଉଦର କ୍ଷୁଧା ନିବାରଣ କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଖୁଦ ମୁଠାକ କରଜ ଆଣିଥାଏ ତାକୁ ପରିଶୋଧ କରିବା ପାଇଁ ବର୍ଷବର୍ଷ ସମୟ ଗୋଟି ଲାଗିଥାଏ । ସ୍ତୀର ଅଳଙ୍କାର ଦେଇ ସୁଝିଲେ ମଧ୍ୟ ପରିଶୋଧ ହୁଏ ନାହିଁ । ସହଦେବ ସରବକାରଙ୍କଠାରୁ ଆଣିଥିବା ଟଙ୍କାକୁ ଶୁଝିବା ପାଇଁ ରେଙ୍ଗୁନ ଯାଇ ପାଂଚ ବରଷରେ ମାସିକ ଦଶ ଟଙ୍କା ଲେଖାଏ ଦେଇଛି । ସ୍ତୀ ଯଶୋଦା ସବୁ ଅଳଙ୍କାର ଦେଇ ବିଧବା ରୂପ ଧାରଣ କରିଛି ତଥାପି ସରବକାର ଋଣ ଅଭିଯୋଗରେ ଆସି ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଝୁଲା ଧରି ବସିଛି । କାରଣ ମଣିଷ ସବୁ ବିଦ୍ରୋହ ସହିପାରେ ମାତ୍ର ପେଟର ବିଦ୍ରୋହ ଅସହ୍ୟ । ତେଣୁ ସେ ପାଟିରେ ମୁଠାଏ ଆହାର ପାଇଁ ରେଙ୍ଗୁନ ଯାଇ ଦିନରାତି ପରିଶ୍ରମ କରି ଋଣ ଶୁଝିବାକୁ ବିଫଳ ହେଇଛି । ଧନୀର ଗରୀବ ଉପରେ ସଦାସର୍ବଦା ଶୋଷଣ ରହି ଆସିଛି । ସେମାନେ ଶତ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ମଧ୍ୟ ଆଗକୁ ଆସି ପାରିନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଖୁସି ବୋଲି ଆଉ କିଛି ନ ଥାଏ ।

ବ୍ୟକ୍ତିଟିଏ ନିଜର କ୍ଷୁଧାର ତାଡନାରେ ସବୁ କିଛି କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥାଏ । ତା ପାଖରେ ମାନସମ୍ମାନ,ଇଜ୍ଜତମହତ ବୋଲି କିଛି ରହି ନ ଥାଏ । ଶେଷରେ ସେ ନିଜର ଭିଟାମାଟି ଛାଡି ଅନ୍ୟତ୍ର ଚାଲିଯାଏ । 'ଭଗ୍ନ ହୃଦୟ' ରେ ମଧ୍ୟ ଗୋପାଳପୁର ବେଳାଭୂମିର ଚିତ୍ର ରହିଛି । ସେହି ବେଳାଭୂମିରୁ ଲୋକଟି ରେଙ୍ଗୁନ ଯାଇ କୁଲିକାମ ଆଦରିବାରେ ସିଦ୍ଧହସ୍ତ । ଏଠାରେ ମଧ୍ୟ ଦୁଇଟି ସଙ୍ଘର୍ଷ ଦେଖାଯାଇଛି । ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଧାର ତାଡନା ଓ ଅନ୍ୟଟି ଭଲପାଇବାର ପରାକାଷ୍ଠା ।

ବଂଶୀ ଓଡିଶାରୁ ଯାଇ ରେଙ୍ଗୁନରେ ଏକ ହୋଟେଲରେ କାମ କରି ନିଜର ଗୁଜୁରାଣ ମେଂଟାଇଛି । ଠିକ୍ ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ରମା ନିଜ ଅନ୍ଧୁଣୀ ମାଆର ଏକମାତ୍ର ସାହା ଭରଷା ହୋଇ ପ୍ରଥମେ ଏକ ହୋଟେଲରେ କାମ କରିଛି । ମାତ୍ର ତାର ଯୌବନର ପଦାର୍ପଣ ଯୋଗୁଁ ସେ ନିଜକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ମନେ କରିନାହିଁ । ତେଣୁ ସେ ନିଜର ଇଚ୍ଛାମୁତାବକ ପାନ ବିକି ମାଆର ଜୀବନ ବଂଚାଇବା ସହ ନିଜକୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରି ପାରିଛି । ଏମାନେ ପ୍ରତିଦିନ ଉଭୟେ ଏକାଠି ବସି ବ୍ୟବସାୟ କରିବା ଭିତରେ ପରସ୍ପରର ମନ ମଧ୍ୟ ବିକ୍ରି ହୋଇଯାଇଛି । ପରସ୍ପରକୁ ପ୍ରତିଶୃତି ଦେଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକାଠି ରହି ପାରିନାହାନ୍ତି । ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶାରୀରିକ ସମ୍ପର୍କ ଗଢି ଉଠିଥିଲେ ବି ଅସହାୟ ରମା ଅନ୍ୟର ସାହାରା ପାଇ ସବୁ ସତ କଥା କହି ବିବାହ ହୋଇଛି । ଦୀର୍ଘ ଦଶବଷ ପରେ ବଂଶୀ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କୋଡିଏଟି ଚିଠି ଦେଇଥିଲେ ବି ରମାଠାରୁ କୌଣସି ଉତର ପାଇନାହିଁ । ଯାହାକି ଭଗ୍ନହୃଦୟରେ ଏକ ଅକ୍ଷତ ସ୍ଥାନ ଚିରକାଳ ପାଇଁ ରହିଯାଇଛି ।କୁଲି ମଜୁରିଆର ପ୍ରେମ ସଫଳ ହୁଏନାହିଁ, ସେଥିପାଇଁ ଭଗବତୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ମଧ୍ୟ 'ହାତୁଡି ଓ ଦା' ରେ କହିଛନ୍ତି , "ମୂଲିଆ ମଣିଷର ପୁଣି ଘରଦ୍ୱାର ପିଲାମାଇପ ! ଥିଲାବାଲାଙ୍କ ସିନା ସବୁ ସଉକ ମୂଲିଆ ମଜୁରିଆର କଅଣ ତେବେ ପ୍ରେମ ସୁଆଗ କିଛି ନାହିଁ ।"

ରେଙ୍ଗୁନ୍ ହୋଇଛି ଶହଶହ ଓଡିଆ କୁଲି ମଜୁରିଆ ଚାଷୀଙ୍କ ପେଣ୍ଠସ୍ଥଳୀ ଓଡିଶାକୁ ଛାଡି ସିଧା ସଳଖ ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି ରେଙ୍ଗୁନ୍ । କିଏ ବାରମ୍ବାର ଚେଷ୍ଟା କରି ମଧ୍ୟ ନିଜର ଘରଡିହଖଣ୍ଡିକ ପାଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି ତ କିଏ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନଙ୍କୁ ଛାଡି ଏକାକୀ ହୋଇଯାଇଛି । ମାଆ ପୁଅର ଅନାବିଳ ସ୍ନେହକୁ କାଟି ଭାଇଗ କେତେଥର ବାହାରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଯାଇପାରି ନାହିଁ । ଗାଁର ଅନେକ ଲୋକ ରେଙ୍ଗୁନରୁ କେତେ କଅଣ ଜିନିଷ ଘେନି ଆସୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭାଇଗ ତା ମାଆର ଆକଟ ଯୋଗୁଁ ଯାଇପାରି ନାହିଁ , ମାତ୍ର ବଡ ହୋଇ ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଯାଇଛି ନିଜର ପେଟ ଚାଖଣ୍ଡକ ପାଇଁ । ଭାଇଗ ମାଆର କେବଳ ଗୋଟିଏ ଚିନ୍ତା ଯେ ,ଭାଇଗ ଦୁଇବେଳା ଭଲରେ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇବାକୁ ପାଉ । ଗଳ୍ପରେ କୁହାଯାଇଛି, " ଗଣ୍ଟିରେ ଧନରେ ଯେଉଁଠି ଥା ତୋରାଣି ମନ୍ଦାକରେ ଭାତ ମୁଠେ ଖାଉଚୁ ବୋଲି ଜାଣିଲେ ମାଆ ତୋର ବଂଚିଛି ବୋଲି

ଭାବିବୁ " (ଗୋଦାବରୀଶ ରଚନାବଳୀ, ୨ୟ ଭାଗ, ପୃଷ୍ଠା- ୨୦୨) । ଭାଇଗ ରେଙ୍ଗୁନରୁ ଫେରିବା ସମୟକୁ ମାଆ ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖରେ ଛଟପଟ, ତଥାପି ତାହାର ଏକମାତ୍ର ଚିନ୍ତା ପୁଅ ଖାଇବାକୁ ପାଉଥିଲା କି ନାହିଁ ।'ଦୁଇଟି ଦିନ' ଗଳ୍ପରେ ଗାଳ୍ପିକ ଅନୁରୂପ ଭାବେ ମାତାପୁତ୍ରର ଅନାବିଳ ସ୍ନେହ ପ୍ରତିପାଦିତ କରିଛନ୍ତି ।

ଓଡିଶାକୁ ବନ୍ୟା, ବାତ୍ୟା, ମରୁଡି ଓ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଯେପରି ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଗ୍ରାସିଅଛି ତାକୁ ତାହାର ଆଶୀର୍ବାଦ ନା ଅଭିଶାପ କୁହାଯିବ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ । ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟରୁ ସେ କେତେବେଳେ ମୁକ୍ତ ହୋଇପାରି ନାହିଁ । ଏହି ସବୁକୁ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ସବୁ ସମୟରେ ସମ୍ଭବପର ହୋଇ ନାହିଁ । କିଏ ଘରଦ୍ୱାର ଛାଡି ବିଦେଶରେ ରହିଲାଣି ତ କିଏ ପୁଣି ନିଜର ସହଭାଗିନୀକୁ ଛାଡି ପାଗଳପ୍ରାୟ ହୋଇଛି ।ସେମାନେ ଓଡିଶା ଯାଇଛନ୍ତି ରୋଜଗାର ଆଶାରେ ନୁହେଁ କେବଳ ନିଜ ନିଜର ପେଟ ଚାଖଣ୍ଡକ ପାଇଁ । ଏହି 'ଦୁଇଟି ରାତ୍ରିର ଶେଷ ପ୍ରହର' ଗଳ୍ପରେ ଗମେଇ ଗାଁର ନଦୀ ଯେଉଁ ନାଚିବାର ଶିକ୍ଷା ଓ ପର୍ବତରୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟଶୀଳତା ଶିଖାଇଥିଲା ସହଦେବ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ମରୁଡିରେ ସେ ସବୁକୁ ମୂଲ୍ୟହୀନ ବୋଲି ମନେ କରିଛି । ସହଦେବ ନିଜର ପ୍ରାଣପ୍ରିୟା ପତ୍ନୀକୁ ଛାଡି ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଯାଇ ଚାରିବର୍ଷ ପରେ ଫେରିଆସି ଦେଖେ ସେଠାରେ ଚମ୍ପେଇ ଆଉ ଜୀବିତ ହୋଇ ରହିନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀ ଚମ୍ପେଇକୁ ଖୋଜି ଖୋଜି ସହଦେବ ଜୀବନର ବାକି ସମୟ କାଟି ଦେଇଛି , ଯାହା ପତି ପତ୍ନୀଙ୍କର ଭଲପାଇବାର ପରାକାଷ୍ଠା ଦର୍ଶାଯାଇଛି ।

'କରୁଣା'ଗଳ୍ପରେ ଗାଳ୍ପିକ ରାଜକିଶୋର ରାୟ ଦେଖାଇଛନ୍ତି ଯେ , ଓଡିଆ କୁଲିଙ୍କର ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଯିବାର ପେଣ୍ଠସ୍ଥଳୀ ଗୋପାଳପୁର ବେଳାଭୂମି । ଏହି ବେଳାଭୂମିରୁ ଜାହାଜ ଯୋଗେ ଶହ ଶହ ଓଡିଆ କୁଲି ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଯାଇ କାମ କରିଛନ୍ତି । ଘରଦ୍ୱାର,ପରିବାର ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନଙ୍କୁ ଛାଡି ସମସ୍ତ ଓଡିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଅଧିବାସୀ । ଇତି ମଧ୍ୟରେ କାହାର ଜମିବାଡି ଘରଦ୍ୱାରକୁ ଜମିଦାର ନେଇ ଗଲାଣି ତ କାହାର ସ୍ତ୍ରୀ ଆଉ କାହା ସହ ଘରଛାଡି ପଳାଇ ଗଲାଣି । କିଏ ନିଜର ରୋଗିଣା ମାଆକୁ ମଧ୍ୟ ହରାଇ ସାରିଲାଣି ,ମାତ୍ର ବନାର କରୁଣା ପ୍ରତି ଯେଉଁ ପ୍ରେମ ଭାବ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇଛି ତାହା ଅପ୍ରକାଶ୍ୟ । ଗରିବ ମୂଲିଆର ଭଲପାଇବା ସୁପ୍ତ ହୋଇ ରହିଯାଇଛି । ଅନ୍ୟ ପଟରେ ଓଡିଆ ମୂଲିଆମାନେ ପୁଞ୍ଜିପତି ବିରୋଧରେ ଜନ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିଛନ୍ତି ।

'ରେଙ୍ଗୁନ ଚିଠି' କବିତାରେ ମାୟାଧର ମାନସିଂହ ଦେଖାଇଛନ୍ତି ଯେ ,ରୋଗିଣା ମାଆର ପୁଅଟି ଦୁଇଜଣଙ୍କ ମୁଖରେ ଆହାର ମୁଠାଏ ଦେବାପାଇଁ ଯେଉଁ ଋଣ କରିଥିଲା ତାକୁ ଶୁଝିବାକୁ ସେ ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଯାଇଛି ଦୁଇ ତିନି ମାସରେ ଋଣ ପରିଶୋଧ କରି ଗାଁକୁ ଫେରି ଆସିବ ବୋଲି ବୁଢୀ ମାଆକୁ କଥାଦେଇ ଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଦିନ ବିତିଯାଇଛି । ପୋଷ୍ଟମାଷ୍ଟରକୁ ଦେଖିଲେ ପୁଅର ଚିଠି ଆସିଛି କି ବୋଲି ପଚାରି ବୁଝେ । ମାତ୍ର ପୋଷ୍ଟମାଷ୍ଟରର ଉତ୍ତରରେ ନିରାଶ ହୋଇ ଘରକୁ ଫେରିଆସେ । ମାଆ ମନରେ ଅସୁମାରୀ ସ୍ୱପ୍ନ ଜାଗ୍ରତ ହୁଏ , ପୁଅ ରୋଜଗାର କରି ଫେରିଲେ ବିଭା କରାଇବାକୁ ମନସ୍ଥ କରେ । ଠିକ୍ ଗୋଟିଏ ବର୍ଷ ପରେ ଏକ ପତ୍ର ଆସେ ଯାହା ମାଆର ମନକୁ ଆହୁରି ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱରେ ପକାଇଦିଏ । ରାମ ଭଳି ଅନେକ ଓଡିଆ କୁଲି ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଯାଇ ନିଖୋଜ ହେବା କଥା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଛି ।

'ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଯାତ୍ରୀ' କବିତାରେ ମଧ୍ୟ ସଚ୍ଚି ରାଉତରାୟ ସେହି ଓଡିଆ କୁଲିର ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଯାତ୍ରାକୁ ଦେଖାଇଛନ୍ତି । ପେଟର ଜ୍ୱାଳାରେ ନିଜର ଜନ୍ମମାଟିକୁ ଛାଡିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି । ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେମାନେ ନିଜ ଘର ଛାଡି ରେଙ୍ଗୁନକୁ ଯାଉଛନ୍ତି କୁଲି କାମ କରିବାକୁ । ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ଆବଦ୍ଧ ଥିବା ଲୋକଟି ପ୍ରଥମ ଥର ଲାଗି ଘର ଛାଡି ଯାଉଥିବାବେଳେ ମନରେ ଅନେକ ଆଶା ଅସୁମାରୀ ପ୍ରଶ୍ନ ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇଛି । ହୁଏତ ସେ ଆଉ ଗାଁକୁ ଫେରି ପାରିବେକି ନାହିଁ ତେଣୁ ଶେଷଥର ପାଇଁ ଆଖି ବୁଲାଇ ଗାଁକୁ ଛାଡୁଛି । ତେଣୁ ଲେଖକ କହୁଛନ୍ତି-

"ଠିଆ ହୁଅ ଟିକେ ଦେଖିନିଅ ଥରେ

ଗାଁକୁ ବୁଲାଇ ଆଖି

ସତେ,ଆଉ କି ପାରିବା ଦେଖି ?"

(ସଚ୍ଚି ରାଉତରାୟ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ,ପୃ-୪୨୧)

ଆହୁରି ମଧ୍ୟ କାବ୍ୟ ନାୟକ ମନେ ପକାଉଛି ତାର ଆସିବା ସମୟରେ ଖୁଡୀ ଯେପରି ବାହୁନି ବାହୁନି କାନ୍ଦୁଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ମନରେ ସବୁ ପିତା ପିତା ଲାଗୁଛି । ଗୋଟିଏ ପଟରେ ଘରର ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଛାଡି ନ ପାରିବା ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପଟରେ ପେଟ ଚାଖଣ୍ଡକ ପାଇଁ ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଯାତ୍ରା କରିବା । ରେଙ୍ଗୁନକୁ ଯାଇ ସ୍ତ୍ରୀ ପାଇଁ ଭଳିକି ଭଳି ସୁନା ଗହଣା ଗଢାଇଦେବାକୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଚି ।

ଓଡିଶା ରାଜ୍ୟ କଳା ,ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ ତଥା ବାଣିଜ୍ୟର ପ୍ରଦେଶ ଭାବରେ ପରିଚିତ । ମାତ୍ର ସମୟର ତାଡନାରେ ଏ ମାଟିର ଅଧିକାଂଶ ସନ୍ତାନ କୁଲି ମଜୁରିଆ ପାଲଟି ଯାଇଛନ୍ତି ।କେହି କେହି ସେମାନଙ୍କ ସଂସାରକୁ ଫେରି ପାଇଛନ୍ତି ତ ଆଉ କିଏ ନିଜର ସର୍ବସ୍ୱ ହରାଇ ନିଃସ୍ୱ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି ।ଗୋପାଳପୁର ବେଳାଭୂମିର ଜାହାଜ ହୋଇ ଯାଇଛି ଓଡିଆ କୁଲିଙ୍କ ରେଙ୍ଗୁନ୍ ଯାତ୍ରାର ମାଧ୍ୟମ । ସମସ୍ତ ଓଡିଆ ସେଠାକୁ ଯାଇ କୁଲି କାମକୁ ଆଦରି ନେଇଛନ୍ତି । ଏଇ ରେଙ୍ଗୁନ ହିଁ ଓଡିଆ କୁଲିଙ୍କ ଜୀବନ ନାଟିକାର କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳୀ ଭାବେ ପରିଚିତ ହୋଇଛି ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ :

୧. ବ୍ରହ୍ମା ଗୌରୀକୁମାର, ପାଣିଗ୍ରାହୀ ବିବେକାନନ୍ଦ - ଗୋଦାବରୀଶ ରଚନାବଳୀ , ୧ମ ଭାଗ,ଗ୍ରନ୍ଥମନ୍ଦିର ବିନୋଦବିହାରୀ କଟକ-୨,ତୃତୀୟ ସଂସ୍କରଣ -୨୦୧୨ ।

୨. ତତ୍ରୈବ ,୨ୟ ଭାଗ, ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ -୨୦୦୫ ।

୩. ତତ୍ରୈବ ,୩ୟ ଭାଗ , ୧ମ ସଂସ୍କରଣ -୧୯୯୭ ।

୪. ରାୟ ମାଳବିକା , ରାୟ ରଚନାବଳୀ ,୧ମ ଖଣ୍ଡ, ପ୍ରକାଶକ- ଜଗନ୍ନାଥ ରଥ ,ବିନୋଦବିହାରୀ କଟକ-୨, ୧ମ ସଂସ୍କରଣ - ୨୦୨୧ ।

୫. ମାନସିଂହ ମାୟାଧର- ମାନସିଂହ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ ,୧ମ ଖଣ୍ଡ ,ଗ୍ରନ୍ଥମନ୍ଦିର ବିନୋଦବିହାରୀ କଟକ-,୩ୟ ସଂସ୍କରଣ-୧୯୯୭ ।

୬. ସଚ୍ଚି ରାଉତରାୟ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ ,୧ମ ଖଣ୍ଡ , ଓଡିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ସଂସ୍କୃତି ଭବନ , ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୧୪ ,୧ମ ସଂସ୍କରଣ-୨୦୦୧ ।

❖ ❖ ❖